

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 24 Νοεμβρίου 2023
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Προεδρία

Αποδέκτης: Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο

αριθ. προηγ. εγγρ.: 13632/23

Θέμα: Δικαστικές απαντήσεις και η καταπολέμηση της ατιμωρησίας όσον αφορά εγκλήματα που διαπράττονται σε σχέση με την επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας
– Πορεία των εργασιών

Διαβιβάζεται συνημμένο στις αντιπροσωπίες σημείωμα της Προεδρίας σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Δικαστικές απαντήσεις και η καταπολέμηση της ατιμωρησίας όσον αφορά εγκλήματα που διαπράττονται σε σχέση με την επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας — Πορεία των εργασιών

Από την έναρξη του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, το Συμβούλιο ενημερώνεται τακτικά για την πορεία των εργασιών όσον αφορά τις δικαστικές απαντήσεις και την καταπολέμηση της ατιμωρησίας. Η προηγούμενη τέτοια ενημέρωση παρασχέθηκε για τη σύνοδο του Συμβουλίου ΔΕΥ της 20ής Οκτωβρίου (έγγρ. 13632/23). Η ενημέρωση αυτή ανέδειξε ιδίως την έναρξη των δραστηριοτήτων του Διεθνούς Κέντρου για τη Δίωξη του Εγκλήματος της Επίθεσης κατά της Ουκρανίας (ICPA) και την ανάπτυξη της βάσης δεδομένων με αποδεικτικά στοιχεία για βασικά διεθνή εγκλήματα (CICED) στη Eurojust, καθώς και την υπουργική διάσκεψη στη Ρίγα στις 11 Σεπτεμβρίου, τη διάσκεψη των συμμετεχόντων στο μητρώο ζημιών, επίσης στη Ρίγα, στις 12 Σεπτεμβρίου, και τις εξελίξεις σχετικά με νομοθετικές πράξεις.

Στις 26-27 Οκτωβρίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθύμισε ότι η Ρωσία και η ηγεσία της πρέπει να λογοδοτήσουν πλήρως για την επίθεση που έχουν εξαπολύσει κατά της Ουκρανίας και για τα άλλα σοβαρότατα εγκλήματα βάσει του διεθνούς δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε να συνεχιστούν οι εργασίες, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο του Core Group, σχετικά με τις προσπάθειες να συσταθεί δικαστήριο για να διώξει το έγκλημα της επίθεσης κατά της Ουκρανίας, το οποίο θα απολαμβάνει την ευρύτερη δυνατή διεθνή στήριξη και νομιμότητα, καθώς και προς την κατεύθυνση της σύστασης ενός μελλοντικού μηχανισμού αποζημιώσεων. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την υποστήριξή του στο έργο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και καταδίκασε προσπάθειες της Ρωσίας να υπονομεύσει τη διεθνή εντολή και λειτουργία του.

Ενόψει του Συμβουλίου ΔΕΥ της 4ης Δεκεμβρίου, η Προεδρία θα ήθελε να επιστήσσει την προσοχή των αντιπροσωπιών στις ακόλουθες πτυχές:

Η στήριξη για τις δραστηριότητες που επιτελεί η κοινή ομάδα έρευνας σχετικά με καταγγελίες για βασικά διεθνή εγκλήματα που διαπράττονται στην Ουκρανία (ΚΟΕ) και το ICPA, που έχουν συσταθεί και επικουρούνται από την Eurojust, συνεχίζει να αυξάνεται.

Στις 5 Οκτωβρίου, η Ευρωπόλ προσχώρησε στην ΚΟΕ ως συμμετέχουσα, με σκοπό να παρέχει αναλυτική και εγκληματολογική υποστήριξη στα μέλη της ΚΟΕ, ιδίως στον τομέα των πληροφοριών ανοικτής πηγής (OSINT). Η σύνδεση αυτή αντιπροσωπεύει απτή πρόοδο όσον αφορά τη διασφάλιση συντονισμένης στήριξης από την Eurojust και την Ευρωπόλ προς τις εθνικές αρχές που διερευνούν βασικά διεθνή εγκλήματα στην Ουκρανία. Σύμφωνα με τον κανονισμό 2022/838, οι δύο οργανισμοί συνεργάζονται για να εντοπίσουν περαιτέρω πρακτικούς και δυναμικούς μηχανισμούς συνεργασίας.

Από την έναρξη λειτουργίας του ICPA, η Eurojust έχει συνεργασθεί με μέλη του για να ορίσουν μια στρατηγική δίωξης, αναλύοντας τα υπάρχοντα αποδεικτικά στοιχεία και πιθανά κενά. Τα μέλη του ICPA συνεδριάζουν στην Eurojust σε εβδομαδιαία βάση για να συζητήσουν τα θέματα αυτά και να προσδιορίσουν πρόσθετες ανάγκες υποστήριξης, μεταξύ των οποίων και πιθανές μελλοντικές συνεισφορές από εμπειρογνώμονες.

Μετά την υπογραφή μνημονίου συνεννόησης με τις επτά εθνικές αρχές της ΚΟΕ (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και Ουκρανία) στις 3 Μαρτίου 2023, οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν επίσημα ότι θα χορηγήσουν στο ICPA 1 εκατ. δολάρια ΗΠΑ. Η χρηματοδοτική αυτή συνεισφορά θα διοχετευθεί διά του μέσου του προϋπολογισμού της Ένωσης που παρείχε την εναρκτήρια χρηματοδότηση (μέσα εξωτερικής πολιτικής). Πρόκειται για ένα ακόμη βήμα προς τη διεθνοποίηση του ICPA. Ταυτόχρονα, η Eurojust εργάζεται για τη σταδιακή ανάπτυξη του CISED, στο οποίο έχουν συμβάλει μέχρι στιγμής 13 χώρες —μεταξύ αυτών η Ουκρανία και οι ΗΠΑ. Η ισπανική Προεδρία εξακολουθεί να ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη να συνεισφέρουν στο CISED.

Οι δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων και εμπειρογνωμοσύνης έχουν ενταθεί περαιτέρω. Στις 19 Οκτωβρίου, το δίκτυο κατά της γενοκτονίας δημοσίευσε έγγραφο με τίτλο «The crime of aggression in the national law of EU Member States, Genocide Network Observer States and Ukraine» (Το έγκλημα της επίθεσης στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών της ΕΕ, των κρατών παρατηρητών του δικτύου γενοκτονίας και της Ουκρανίας). Το έγγραφο παρέχει επισκόπηση των εθνικών ορισμών του εγκλήματος της επίθεσης στα κράτη μέλη της ΕΕ, στα κράτη παρατηρητές του δικτύου γενοκτονίας και στην Ουκρανία, καθώς και των σχετικών διατάξεων περί δικαιοδοσίας. Αυτό παρέχει χρήσιμο υπόβαθρο για το έργο του ICPA, συμπληρώνοντας τις επιχειρησιακές του προσπάθειες.

Η Eurojust και η Ουκρανία συμπροεδρεύουν του άξονα εργασίας της ομάδας διαλόγου για τις εθνικές έρευνες, ο οποίος αποσκοπεί να προωθήσει την κατανόηση των βασικών προκλήσεων στις εθνικές ερευνητικές εργασίες και να εντοπίσει από κοινού λύσεις σε επίπεδο πολιτικής. Στη δεύτερη συνεδρίασή του, στις 26 Οκτωβρίου, ο άξονας εργασίας συζήτησε συναφή με τις αποδείξεις ζητήματα των ερευνών μετά τη συμβολή των εθνικών αρμόδιων αρχών που συμμετέχουν στον άξονα εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, επισημάνθηκαν διαδικαστικά προβλήματα, ιδίως το παραδεκτό των αποδείξεων.

Όσον αφορά πληροφορίες που συλλέγονται και φυλάσσονται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) σχετικά με διεθνή εγκλήματα, εξακολουθεί να είναι δύσκολο να θεωρηθούν παραδεκτές ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, για διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων και το γεγονός ότι οι απαιτήσεις παραδεκτού των αποδείξεων διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών.

Το θέμα αυτό συζητήθηκε από εκπροσώπους δικαστικών αρχών και 20 ΟΚΠ από την Ουκρανία και τις χώρες-εταίρους κατά την 4η ad hoc συνεδρίαση για τον πόλεμο στην Ουκρανία που διοργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τη διερεύνηση και τη δίωξη της γενοκτονίας, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των εγκλημάτων πολέμου («δίκτυο κατά της γενοκτονίας») στις 9 Νοεμβρίου. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στον ρόλο των ΟΚΠ στη συλλογή και την ανάλυση πληροφοριών —μεταξύ άλλων σχετικά με το έγκλημα της επίθεσης και τα εγκλήματα που διαπράττονται από ιδιωτικούς στρατιωτικούς φορείς— και τη συνεργασία τους με τις εθνικές δικαστικές αρχές.

Όσον αφορά τις προσπάθειες για τη σύσταση δικαστηρίου για τη δίωξη του εγκλήματος της επίθεσης, το ζήτημα εξετάζεται στο πλαίσιο του Συμβουλίου από την Ομάδα «Δημόσιο διεθνές δίκαιο» (COJUR), η οποία συζήτησε το θέμα στις 6 Οκτωβρίου. Σε διεθνές επίπεδο, το φόρουμ όπου διεξάγονται συζητήσεις είναι το Core Group, μια ομάδα κρατών με παραπλήσιες απόψεις. 40 κράτη πήραν μέρος στην τελευταία συνεδρίαση του Core Group στο Βερολίνο στις 16 Νοεμβρίου. Η επόμενη συνεδρίαση του Core Group θα πραγματοποιηθεί τον Ιανουάριο του 2024.

Το μητρώο ζημιών για την Ουκρανία θα χρησιμεύσει ως αρχείο αξιώσεων και αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με ζημιές, απώλειες ή τραυματισμούς που προκλήθηκαν από διεθνώς παράνομες πράξεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας εντός ή κατά της Ουκρανίας. Η 3η συνεδρίαση της Διάσκεψης των Συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε στις 16 Νοεμβρίου στο Στρασβούργο. Εξέλεξε τα επτά μέλη του διοικητικού συμβουλίου του μητρώου, ενέκρινε τον ετήσιο προϋπολογισμό για το 2024 και τον προσωρινό προϋπολογισμό για το 2025 και συμφώνησε σε μια στρατηγική προβολής για την επέκταση της ιδιότητας του μέλους του μητρώου σε τρίτες χώρες. Το Συμβούλιο είναι ένα από τα κύρια όργανα του μητρώου και είναι κρίσιμο όσον αφορά την έναρξη του κύριου έργου του μητρώου, δηλαδή την πρόταση κανόνων και διαδικασιών που διέπουν το έργο του μητρώου και τη λήψη τελικών αποφάσεων σχετικά με επιλέξιμες απαιτήσεις που μπορούν να εγγραφούν στο μητρώο. Η αρχική εστίαση του μητρώου θα είναι επίσης στην ανάπτυξη της ψηφιακής πλατφόρμας του. Στόχος είναι να αρχίσει τις κύριες δραστηριότητές της —να παραλαμβάνει αξιώσεις— το πρώτο τρίμηνο του 2024.

Η Προεδρία έδωσε υψηλή προτεραιότητα στην επίτευξη προόδου όσον αφορά τις δύο νομοθετικές πράξεις στον τομέα της δικαιοσύνης που συνδέονται με την αποτελεσματικότητα των περιοριστικών μέτρων της ΕΕ.

Η πρώτη πράξη είναι η πρόταση οδηγίας σχετικά με τις παραβιάσεις των περιοριστικών μέτρων, η οποία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των τύπων και των επιπέδων των κυρώσεων. Ο δεύτερος τριμερής διάλογος για το θέμα αυτό πραγματοποιήθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου. Στόχος αμφοτέρων των συννομοθετών είναι να πετύχουν πλήρη συμφωνία υπό ισπανική Προεδρία. Ένας τρίτος και ενδεχομένως τελικός τριμερής διάλογος έχει προγραμματιστεί για τις 30 Νοεμβρίου.

Η δεύτερη πράξη είναι η πρόταση οδηγίας για την ανάκτηση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων, η οποία θα επεκτείνει τις δυνατότητες δήμευσης, περιλαμβανομένου του «αδικαιολόγητου πλούτου», και θα ενισχύσει τη δράση των εθνικών υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων. Θα ισχύει, μεταξύ άλλων, για αδικήματα που καλύπτονται από την οδηγία και αφορούν παραβιάσεις περιοριστικών μέτρων. Στόχος αμφοτέρων των συννομοθετών είναι να πετύχουν πλήρη συμφωνία υπό ισπανική Προεδρία. Οι εργασίες συνεχίστηκαν σε τεχνικό επίπεδο μετά τον δεύτερο τριμερή διάλογο που πραγματοποιήθηκε στις 3 Οκτωβρίου. Ένας τρίτος και ενδεχομένως τελικός τριμερής διάλογος έχει προγραμματιστεί για τις 12 Δεκεμβρίου.